

door de belastingbetaler moeten worden opgebracht? Op dit punt lijkt het wetsvoorstel amper in te gaan.

Een volgend bezwaar hebben wij ook in het verslag naar voren gebracht. Dat betreft een ongelijkheid in de behandeling. In het huidige systeem krijgt elke student een reisvoorziening in natura, waarbij de student kan kiezen tussen een weekkaart en een weekeindkaart. De minister stelt nu voor om de kaart in het monetaire regime te trekken door deze deel te laten uitmaken van het systeem van de studielening welke onder omstandigheden kan worden omgezet in een beurs. In het nieuwe systeem kan de student echter kiezen en besluiten om geen gebruik te maken van de reisvoorziening, bijvoorbeeld omdat zij/hij dichtbij woont of een eigen vervoermiddel heeft. Stel nu twee studenten (X en Y) die allebei dichtbij wonen, waarbij X zichzelf begaafder acht en/of minder risico-avers is. X neemt de reisvoorziening, maar Y niet. X begint dus met een grotere lening dan Y. Ze studeren vervolgens allebei keurig na vier jaar af en de lening wordt omgezet in een beurs. Dan blijkt dat X een grotere beurs van het ministerie heeft ontvangen dan Y, terwijl ze eenzelfde prestatie hebben geleverd. Is er in de wet echter niet een band tussen de prestatie en de beurs en wordt die band tussen prestatie en beurs door de minister niet doorgesneden als dit wetsvoorstel zou worden aangenomen? Hoe is dat te rechtvaardigen?

Een ander punt, eveneens in het verslag aan de orde gesteld, betreft de redengeving van de minister. Een minister, als lid van de regering, is er toch niet primair om een regeerakkoord van een coalitie uit te voeren? Een regeerakkoord is een efficiënt middel om regeren effectiever te maken door vooraf afspraken te maken; dat erkennen wij. Het stuit ons echter wat tegen de borst als de minister als reden voor het wetsvoorstel opvoert dat een en ander is aangekondigd in het regeerakkoord en dat het erom gaat, middelen vrij te maken voor de handhaving van "een keuzemogelijkheid die ook deel uitmaakt van het regeerakkoord". Was de minister niet in staat en niet creatiever om een meer inhoudelijke onderbouwing te kiezen?

Stel, beide studenten studeren niet op tijd af en de lening wordt dus omgezet in een studieschuld. X heeft

dan, zoals ik in het begin van mijn inleiding al zei, een extra studieschuld van zo'n f 10.000 opgebouwd. Vroeger werd veel aandacht besteed aan de negatieve invloed van een studieschuld op de bereidheid van jongeren uit de klassen met de lagere inkomens om te gaan studeren. De minister van liberale huize rept daar niet over en ik kan mij dat nog wel voorstellen ook. Misschien zou ik het in een discussie op dat punt nog wel met hem eens kunnen zijn. Maar toch: het feit dat het hier gaat om een extra studieschuld van een groep studenten, vinden wij bezwaarlijk. Dat had best wat meer aandacht mogen krijgen, ook van andere fracties in dit huis die er vroeger wél een zwaar punt van maakten. Het verbaast ons dat bijvoorbeeld de PvdA-fractie over dit wetsvoorstel totaal het woord niet wil voeren, terwijl toch een punt in het geding is dat vroeger principiële en zeer uitvoerig aan de orde werd gesteld.

Mijnheer de voorzitter! Wij wachten de reactie van de minister en van de collegae in dit huis met belangstelling af. Mocht er van onze zijde geen behoefte zijn aan een tweede termijn omdat alles gezegd is, dan wil ik bij dezen vragen om een hoofdelijke stemming.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Van Vugt, die zijn maiden-speech houdt.

□

De heer **Van Vugt** (SP): Mijnheer de voorzitter! Het is voor mij een hele eer om voor het eerst het woord te mogen voeren in deze Kamer. Ik hoop dat ik dat in de rest van mijn zittingstermijn nog vele malen mag doen. Verder hoop ik als 19-jarig jochie ook een constructieve bijdrage te kunnen leveren aan het werk van het parlement. Ik ga in ieder geval mijn best doen.

Ik kom tot de bespreking van het wetsvoorstel. Toen de OV-kaart in 1991 werd ingevoerd, was ik welgeteld elf jaar oud. Waar deze kaart door velen als een nieuwigheid wordt beschouwd, komt het voor mij eerder over als een overblijfsel uit de prehistorie. De invoering van de OV-jaarkaart in 1991 was allerm minst onomstreden. Veel studenten zagen de kaart als een sigaar uit eigen doos. Nu heb ik ongetwijfeld niet zoveel ervaring met sigaren als de

meesten in deze Kamer, maar blijkbaar was het toch een hele lekkere, want het verzet verstomde al snel. Inmiddels wordt de OV-kaart door veel studenten als een groot goed beschouwd. De SP-fractie deelt dit standpunt. Niet alleen voldoet de overheid hiermee aan haar wettelijke verplichting om studenten in staat te stellen van en naar hun onderwijsinstelling te reizen, ook zorgt de OV-kaart voor gewinning aan het openbaar vervoer, met alle positieve gevolgen van dien. Zo heeft onderzoek uitgewezen dat bij de invoering van de OV-jaarkaart het totale Nederlandse wagenpark met maar liefst 100.000 voertuigen is afgenomen. Geen geringe prestatie zou je zeggen.

De invoering ging echter ook gepaard met een fikse korting op de basisbeurs van f 62,50 per maand, een korting die inmiddels is opgelopen tot maar liefst f 97,96 per maand, waarmee studenten bijna de gehele kostprijs van pakweg f 120 per maand zelf opbrengen. Vervolgens is in 1994 het vrij reizen afgeschaft en is er de keuze gekomen tussen een week- en een weekendkaart. Tot op de dag van vandaag kunnen we dus concluderen, dat de invoering van de OV-jaarkaart een juiste beslissing is geweest, maar ook dat sinds de invoering de kosten voor de studenten zijn toegenomen, terwijl de aangeboden voorziening is verslechterd. Geen goede ontwikkeling dus.

Dan de dag van vandaag. Met dit wetsvoorstel wil de minister de OV-kaart onder de prestatiebeurs brengen, met als gevolg dat studenten die niet binnen de gestelde diplomatermijn afstuderen en studenten die in hun eerste jaar niet voldoende punten halen, extra schulden oplopen. De heer Boorsma van het CDA memoreerde al dat deze extra schuld volgens de minister zelfs kan oplopen tot maar liefst f 10.000. Ik zou de minister willen vragen of hij het acceptabel vindt dat iemand die zijn diploma niet binnen de gestelde termijn haalt en daarmee zichzelf al in torenhoge schulden heeft gestoken, zo nog eens een extra financiële last krijgt toegeworpen. Is het opwerpen van extra financiële risico's voor het volgen van onderwijs niet belemmerend voor de toegankelijkheid van het onderwijs, en daarmee in strijd met de door de minister beoogde

Van Vugt

doelstellingen van het onderwijsbeleid? Verder zou ik willen vragen hoe het zit met de rechtszekerheid van die studenten die dit jaar voor het eerst gaan studeren. Immers, in 2002 loopt het contract met de vervoersbedrijven af. Kan de minister deze groep studenten de garantie geven dat hun situatie gedurende hun studie, dus ook na 2002, ongewijzigd zal blijven?

Mijnheer de voorzitter! Met grote belangstelling heb ik kennisgenomen van het feit dat studenten straks maandelijks de keuze voorgeschoteld krijgen of zij wel of geen gebruik willen maken van de kaart. Met grote verbazing zag ik dat studenten die de kaart weigeren daar geen financiële compensatie voor krijgen, terwijl zij toch gekort worden op hun beurs. Eén betalen, nul halen, dus. Wat is de mening van de minister over deze in de ogen van de SP-fractie bijzonder onrechtvaardige regeling? Betekent de maandelijkse keuze overigens ook dat studenten elke maand opnieuw een OV-kaart moeten ophalen?

Mijnheer de voorzitter! Ik zou de minister willen vragen wat hij ervan vindt dat deze nieuwe constructie als gevolg van verhoogde financiële risico's een rol zou kunnen gaan spelen bij de studiekeus van studenten. Immers, als je als student de financiële risico's van je studie zoveel mogelijk wilt beperken – en ik spreek uit eigen ervaring als ik zeg, dat die gedachte een steeds grotere rol gaat spelen bij studenten – dan doe je er verstandig aan, dichtbij huis te gaan studeren om zo de OV-kaart te omzeilen. Dat kan naar mijn mening in het kader van de vrijheid van onderwijskeuze toch niet de bedoeling zijn.

Mijnheer de voorzitter! Verder zou ik graag de mening van de minister horen over het volgende. Studenten betalen allemaal mee aan de OV-kaart door middel van een korting op de studiebeurs. Het grootste deel van de kosten van de OV-kaart wordt zelfs op deze wijze gefinancierd. Stelt u zich het volgende geval voor. Een student voldoet niet aan de prestatienorm waardoor hij de kosten van de kaart als rentedragende lening moet terugbetalen, terwijl hij de kosten van de OV-kaart voor het grootste deel al zelf heeft betaald door de korting op de beurs. Betaalt de student zo niet dubbel voor iets

waarvan hij of zij maar één keer gebruik heeft gemaakt?

Mijnheer de voorzitter! Ik heb begrepen dat er discussies op stapel staan over de toekomst van de prestatiebeurs en de studie-financiering. Het is naar de mening van de SP-fractie in dat kader verstandig, deze discussies af te wachten en niet nu al met wetsvoorstellen te komen die een fors beslag leggen op dezelfde discussies. Bovendien zijn onnodig veel wetswijzigingen niet bevorderlijk voor de transparantie van wetgeving en de rechtszekerheid van de betrokken groep mensen.

De minister stelt in zijn nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer, dat het volstrekt onduidelijk is wat voor gevolgen het wetsvoorstel zal hebben op de omvang van de groep weigeraars. Toch gaat hij er in dezelfde nota van uit, dat deze groep relatief beperkt zal zijn. Zijn deze twee beweringen niet strijdig met elkaar? Zo nee, dan zou ik toch graag van de minister horen waar hij dit vermoeden op baseert.

Mijnheer de voorzitter! Het voornaamste doel van het wetsvoorstel, aldus de memorie van toelichting, is voor de regering het financieel in stand houden van de keuze tussen week- en weekendkaart. Is deze keuze niet al gegarandeerd tot 2002, in het contract dat de overheid met de vervoersbedrijven heeft gesloten? Graag zie ik de reactie van de minister tegemoet.

De **voorzitter**: Ik complimenteer de heer Van Vugt met het houden van zijn maidenspeech. Ik voeg daar graag het volgende aan toe.

Voor een jong politicus is het vaak van belang om, wanneer hij carrière wil maken, ervoor te zorgen af en toe op gepaste wijze in de krant of andere media te komen. In het algemeen is de Eerste Kamer daarvoor een bijzonder slechte omgeving, want de Eerste Kamer komt weinig in de publiciteit en als zij in de publiciteit komt is het maar de vraag, of zij daar erg gelukkig mee moet zijn.

Zo niet de heer Van Vugt, want nog voordat hij gekozen was, was hij zowel zelf als in zijn toekomstige positie ruimschoots in de media aanwezig. Het stapeltje met krantenknipsels dat hier van Kamerleden wordt bijgehouden – ondanks alle privacybepalingen

wordt dat hier bijgehouden – is van hem al aanzienlijk groter dan van vele van de senatoren die op een aanzienlijk langere carrière kunnen terugblikken.

Ik wil de heer Van Vugt ook complimenteren met het feit, dat hij aanzienlijk beter dan vele Eerste-Kamerleden met een langere ervaring in staat is gebleken, artikel 84, tweede lid, van het Reglement van orde na te leven, namelijk het zich richten tot de voorzitter. Dat houdt in – en dat is vaak het probleem van de Kamerleden – dat de bewindspersonen in de derde persoon worden aangesproken. Ik denk dat de heer Van Vugt bij het onderwijs dat hij genoten heeft het verschil tussen eerste persoon, tweede persoon en derde persoon niet zo nauwkeurig meer heeft geleerd als wij vroeger, maar hij blijkt des te beter in staat te zijn te handelen zoals het Reglement van orde dat heeft voorgeschreven. Dat is zeker bij deze eerste toespraak een compliment waard. Mijn hartelijke gelukwensen!

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

□

Mevrouw **Schoondergang-Horikx** (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn fractievoorzitter kon twee weken geleden bij de interpellatie niet bevroeden, dat zijn voorspelling dat leden van de coalitiepartijen het zich door de nieuwe politieke verhoudingen in de senaat niet meer kunnen veroorloven afwezig te zijn, zo snel in vervulling zou gaan. Hij voorspelde een situatie van "alle hens aan dek" en "intrekken van verloven". Bij het eerste wetsvoorstel dat de nieuwe senaat behandelt, is het meteen al raak; de verloven zijn ingetrokken. Het is toch hoogst merkwaardig dat niemand van de coalitiepartijen over dit wetsvoorstel het woord voert. Collega Boersma heeft daar ook al op gewezen. Zouden ze het een slecht wetsvoorstel vinden of zou er een andere reden voor zijn? Ik hoor dat graag van hen.

Voorzitter! Wetsvoorstel 26376 Wijziging van de Wet op de studiefinanciering in verband met het onder de prestatiebeurs brengen van de reisvoorziening is op 29 april jongstleden door de Tweede Kamer aangenomen. De coalitiepartijen